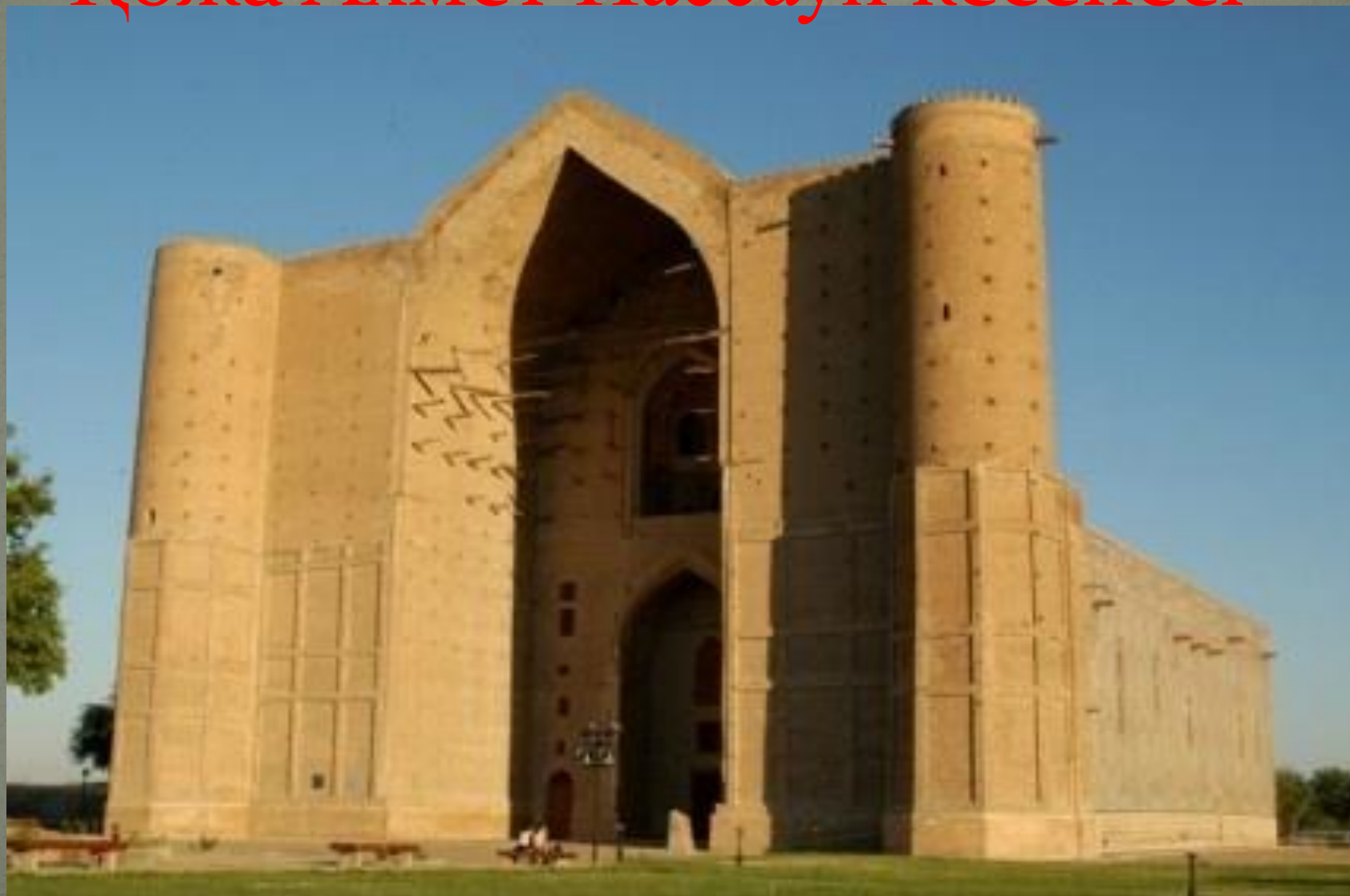

Қожа Ахмет Иассауи кесенесі

Түркістандағы Қожа Ахмет кесенесі

ТАЙҚАЗАН

Кесенедегі ТАЙҚАЗАН

ТҮРКІСТАНДА ТАЙҚАЗАН

Түркістандағы Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің есігінен аттаған адамның көзіне алғаш түсетін зат – қазандық белмесінің зақ ортасынан орын тапқан қасиетті Тайқазан.

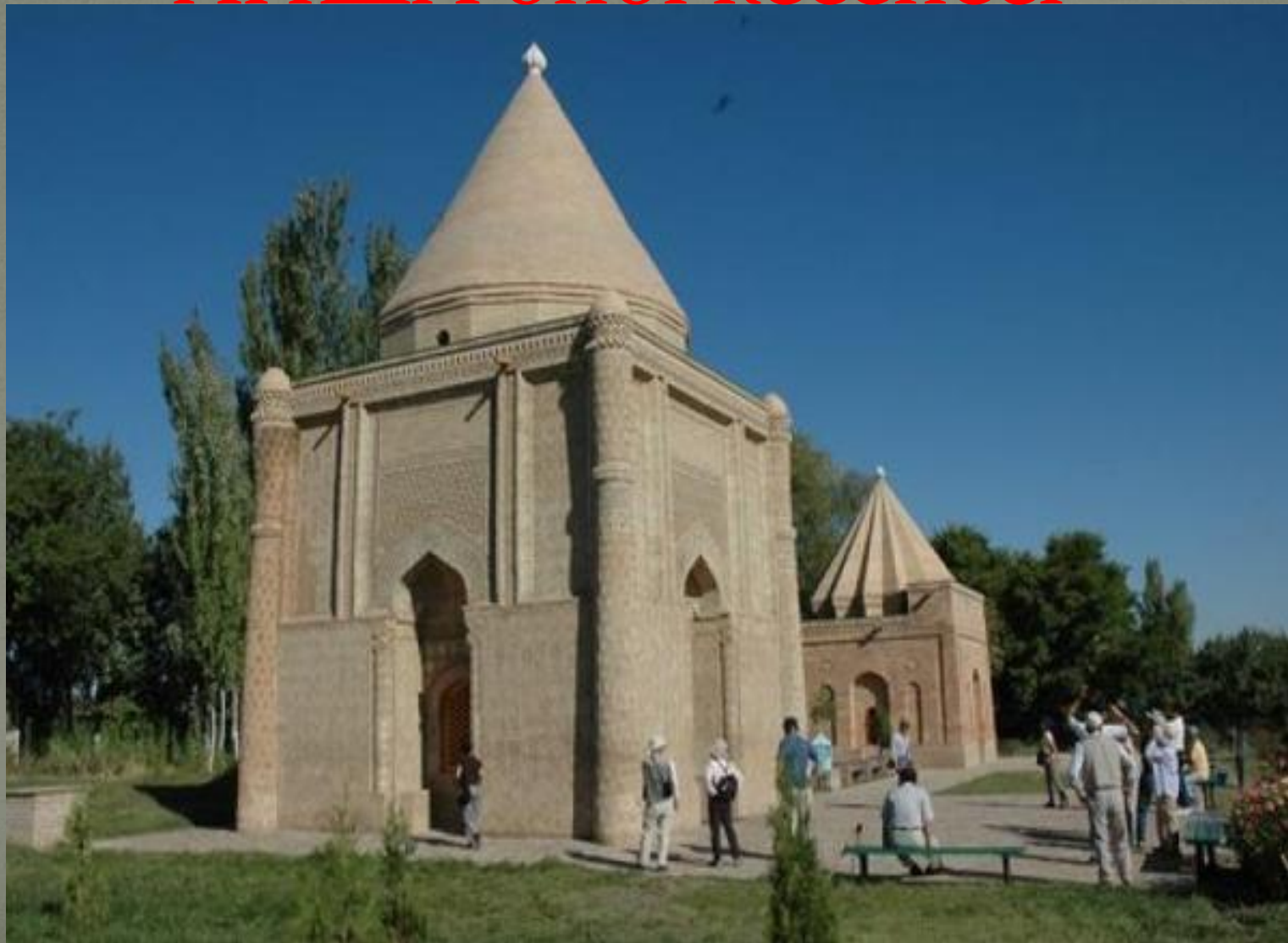
Бойына талай сыр бүккен бұл қазанды бабалардың көзі деп, қолымен ұстап көруге әркім-ақ құрар. Кесенені салдырған Көреген Өзгір Темір тапсырысымен бұл қазан 1399 жылы 25-маусымда, (хижра 801 жыл, 20-шәуәл) Түркістан қаласының батысында, 27 шақырым жерде орналасқан Қарнак елді мекенінде, сирек кездесетін асыл металдардың қоспасынан құйылған. Салмағы екі тонна, сыйымдылығы үш мың литр. Қазан сыртындағы араптық гүлденген сулыс және кұфи қолтанбаларымен жазылған үш қатар жазудың біріншісінде оны шайқұялардың сұлтаны Ахмет Ясауи кесенесіне арналып жасалғаны туралы айтылады. Қазақстан мен Қырғызстанның аумағында жүргізілген археологиялық қазба жұмыстар барысында табылған қазандарды ғалымдар екі түрге бөледі.

Біріншісі — «сақтық», қонуысты қазандар, екіншісі тұғырсыз қазандар. Түркістандағы «сақтық» типтегі қазанға жатады. Алып қазан жасау көне саяқ, ғұн, дәуірлерінен бері жалғасып келген дәстүр екенін деректер мен айғақтар растайды. Елдік санасы биік, отбасылық құндылықтарды жоғары қойған елігі қоғамдар үшін қазан береке мен бірліктің, молшылықтың, елдіктің нышаны болған. Мұндай түсінікті ауыз әдебиеті нұсқаларымыздың беттерінен көп кездестіруге болады. Мысалы, дауылпаз ақын Махамбеттің шығармаларында «Қара қазан, сары бала қамы үшін қылыш сермеді» деп келетін жерлері бар. Ал, төңкерілген қазан болса көрінінше, нәубеттің, қасіреттің образы болып есептелген. Қазан сыртындағы жазулардың екінші қатарындағы он сегіз рет қайталанып жазылған **«Мүбарак бад»** деген сөз де құтты болсын, берекегі болсын, береке дарыған орын деген

БІР ТАЙДЫҢ ЕТІ СИЯТЫН ҚАЗАН

АЙША бибі кесенесі

Мазардың суретімен пошталық марка

Алтын адам бейнесі

Сақ жауынгерінің бейнесі

Мұражайдағы сақ жауынгерінің бейнесі

Тәуелсіздік монументіндегі Алтын адам бейнесі

АЛТЫН АДАМ

Пошталық маркадағы Алтын адам бейнесі

Екі шекті домбыра

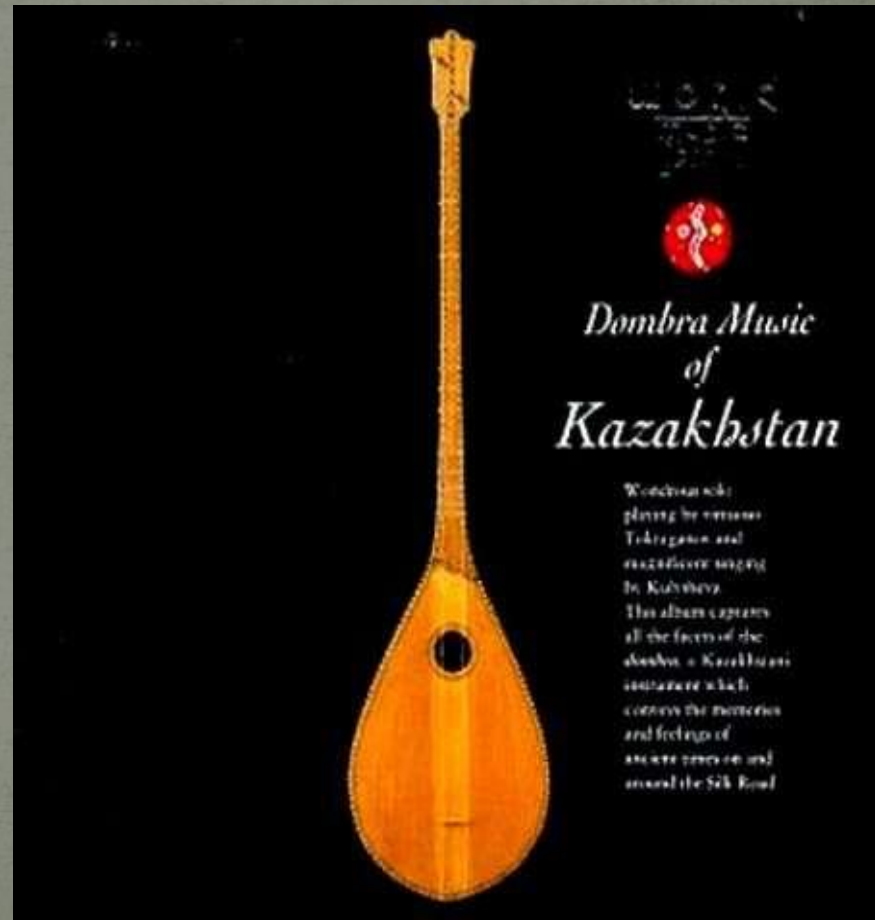
Өткен ғасырдың куәгер
ДОМБЫРАСЫ

Қазіргі заман домбырасы

Қазақ домбырасы

Домбыра түрлері

Мұражайлардағы домбыра түрлері

Қазақ халқының ұлттық аспабы

КУЛТЕГІН ЕСКЕРТКІШІ

Courtesy Photo

“Түркі халқы жойылмасын, ел болсын” VII – VIII ғасыр жазуымен жазылған сөз

ӘОЖ 951/959:930.26.04/4

КҮЛТЕГІН ЕСКЕРТКІШ - ТҮРКІ ТЕКТЕС ХАЛЫҚТАРДЫҢ БАҒА ЖЕТПЕС БАЙЛЫҒЫ

С.Қ. Бөкешов, Г. Акжолова

Тараз мемлекеттік педагогикалық институты, Тараз қ.

«Түркі халқы жойылмасын, ел болсын»
Күлтегін жазуы

Өр халықтың қалыптасу, даму жолында өзіне тән ерекшеліктері бар. Бұл тарихи құндылықты зерделеп жарыққа шығару қай мемлекетте болмасын маңызды мәселелердің біріне айналған.

Кенестер Одағы кезінде өткен тарихымызды зерттеу мүмкін болмады. Сондықтан болар 80-85жылдың бай мұрасы Түркі әлемін зерттеуде ғалымдарымыздың негізгі еңбектері егемендіктен кейін ғана көріне бастады.

Түркі халықтарының көне дәуірдегі ұзақ ғасырлық мәдени мұраларының бірі – Күлтегін ескерткіші. Орхон-Енисей жазуына жататын маңыздылығы жағынан баға жетпес құнды дүние.

Бізге жеткен Түркі тарихы да осы VII-VIII ғасырларда жазылған Орхон-Енисей жазба ескерткіштері арқылы белгілі болды. Ескерткіш

бір заманда түркілер мекендеген Енисей өзенінің бойы мен қазіргі Монғол Халық Республикасының астанасы Улан-Батордың бағысындағы 400 километр жердегі Орхон өзені бойындағы Кошо-Цайдам ойпатында орналасқан. Оны алғаш тауып, ғылым әлеміне мәлімдеуші-орыс ғалымы Н. М. Ядринцев. 1890 жылы Геймель басқын – угор қоғамының, 1901 жылы В. Радлов бастаған Орыс ғылым Академиясының Экспедициялары ескерткіш орнатылған жерге барып, жазуды өз көздерімен көріп, тексеріп қайтады. 1902 жылы Ужжжоудағы ағылшын консулы К. Кэмпбелл Күлтегін ескерткішіне бірсыпыра зерлеу жұмысын жүргізді. 1909 жылы француз саяхатшысы Де Ла Кост келіп тексе, 1912 жылы ғалым В. Л. Котвич зерттеу жұмыстарын жүргізді. 1958 жылы монғол – чехословак бірлескен ғылыми экспедициясы Күлтегін ескерткішінің орнына қазба жұмыстарын жүргізді. Бұған басшылық еткен чех археологы Л. Иисль. Бұл В.В. Радловтан кейінгі жасалған қазба жұмысы еді. Қазба жұмыстары үстінде қорған астынан екі кісінің тасқа әдемі ойылып жасалған бас

● НАЗАРЛАРЫҢЫЗГА
КӨП
РАХМЕТ!